

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

792

Nemzeti Színház
"1883"

Hetvenöt éve:

Az ember tragédiája — előszó

Pánczél Lajos

Forrás:

Népszemle

1958. 9. 21

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Személy

Helyszám

Székesfővárosi háziyomda 1926 — 8891

Közp. 1

TIZENKILENC ÉVE halott volt már Madách Imre, amikor színpadra álmódott drámai költeménye végre megjelent a színpadon. Hetvenöt éve került először színre *Az ember tragédiája*. A színpadra vitel régen kísérlette a szakembereket, s az első, aki a lehetőséggel foglalkozott, Molnár György, a Budai Népszínház igazgatója volt. Színháza a Lánchíd budai hídfőjénél állt, s Molnár György előszere tettel tűzött műsorára látványos színműveket.

Molnár György jószemű rendező volt, de elsősorban a látványosságok vonzották, milyen mozgalmas képekben elevenítheti meg Egyiptomot, Aihént, Rómát, Bizáncot s a tragédia többi színterét. Tervét nem valósíthatta meg, egy rossz évad után be kellett csuknia színházát.

A TERVET MEGVALÓSÍTOTTA azonban Paulay Ede, a Nemzeti Színház kiváló rendezője, s akkor már igazgatója is. Évekig hordozta magában a tragédia színpadravitelének gondolatát, míg végül munkához látott, hogy színpadi formába öltöztesse a drámai költeményt, majd papírra vesse rendezői elgondolásait. Erkel Gyulával kísérőzenét íratott, díszlettes ökökkel és kosztümtervezőkkel tárgyalt, dolgozott fáradhatatlanul dolgozott, pedig vállalkozását — teljes bizalmatlanság kísérte. Podmaniczky Frigyes báró, az intendantus fanyalogva egyezett bele.

— Tíz előadást sem fog megérni! — jósolta.

A SZINTE MEGSZÁLLOTT Paulayt azonban semmi nem

tántorította el és hónapok megfeszített munkája után 1883. szeptember 21-én a Nemzeti Színház színlapja a magyar drámairodalom nagy eseményét hirdette: *Ma először! Madách Imre: Az ember tragédiája.*

FELEGYÖRDÜLT HÁT A FÜGGÖNY a tragédia előtt. Az első Adám a színház akkori széphanterú hősszerelmese, Nagy Imre volt, az első Éva — Jászai Mari, Lucifer alakját pedig Gyenes László formálta meg először. Még néhány érdekesség az első színlapról: az egyiptomi rabszolgát Náday Ferenc, Hippiát Márkus Emília, Péter apostolt Ujházi Ede, Rudolf császárt Szigeti József, a falanszter tudósát Bercsényi Béla alakította.

Az érdeklődés a tragédia bemutatása iránt magyarán nyilvánkozott meg, amit a Nemzeti Színház »kasszaraport«-ja bizonyít a legjobban: a premier bevétel 1028 forint 30 krajcár volt. A kritika ugyan vitatta, hogy egyáltalán színpadra való-e a tragédia — Keszler József, a kritikusok akkori pápája például ezt írta:

»A mű drámailag nem hathat.« Felvetették: meg kellett volna hagyni drámai költemény mi-voltában. De az érdeklődés, a siker, a közönség elismerése Paulay Edét igazolta. Podmaniczky báró alaposan megbukott jóslatával, mert már az első esztendőben tizenegyszer játszották a tragédiát, amely évről évre legvonzóbb darabja lett a Nemzeti Színháznak. Megbuktak a kritikusok is: tizenegy év után, 1894. május 13-án már századszor játszották a tragédiát, 1932-ben pedig eljutott a félezredik előadásához. Most már — az ezredik felé tart...

Pánczél Lajos